

רמב"ן פרשת בלק במדבר כד, יד; כ

(יד) לכה איעצך - לפי שרצה לומר פורענות אומתו כדכתיב (פסוק יז) ומחץ פאתי מואב, לכך אמר לו "איעצך", כלומר אומר לך לצד אחד דרך עצה שלא ישמעו אחרים. לכה איעצך מה לך לעשות, ומה היא העצה, אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו' כדאיתא בפרק חלק (סנהדרין קו א). תדע שבלעם השיאם עצה זו בזמה, שנאמר (להלן לא טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם. אשר יעשה העם הזה לעמד - מקרא קצר הוא, איעצך להכשילם, ואומר לך מה עתידין להרע למואב באחרית הימים, לשון רש"י. והנכון בעיני, שיאמר לו אגיד לך העצה אשר יעץ האלהים שיעשה העם הזה לעמד באחרית הימים, מלשון זאת העצה היעוצה על כל הארץ (ישעיה יד כו), שמעו עצת ה' אשר יעץ על אדום (ירמיה מט כ). ואמר "איעצך", כי השומע עצה יקרא נועץ:

והנבואה הזאת לימות המשיח היא, כי כל נבואותיו מוסיפות בעתידות, מתחלה אמר שהם חלק ה' ונחלתו, ובשנית הוסיף כבשם הארץ והרגם מלכיה, ובשלישית ראה שבתם בארץ ופרו ורבו על הארץ והעמידם מלך ינצח את אגג, ותנשא עוד המלכות שראה דוד מתנשא למעלה, וכמו שנאמר (ש"ב ה יב) וידע דוד כי הכינו ה' למלך וכי נשא מלכותו בעבור עמו ישראל, כלומר בעבור אשר הבטיחם שתנשא מלכותם. ועתה בנבואה הזאת הרביעית יוסף לראות ענין המשיח, ולכך הרחיק הענין מאד ואמר אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב - (פסוק יז) מה שלא אמר כן בנבואות הראשונות, ואמר שזאת עצת ה' שיעץ להיות באחרית הימים:

(כ) וירא את עמלק - נסתכל בפורענותו של עמלק ואמר ראשית גוים עמלק - הוא קדם את כלם להלחם בישראל, וכך תרגם אונקלוס, ואחריתו ליאבד בידם, תמחה את זכר עמלק (דברים כה יט), לשון רש"י. ויתכן כי "וירא" כפשוטו, שהיה בראש הפעור הנשקף על פני הישימון והביט כנגד ארץ עמלק היושב בהר ההוא. ואמר כי הוא עתה ראשית גוים, כי בראש העמים יחשב, כי גבורים היו ואנשי חיל למלחמה ולולי כן לא עלה בלבו לבא להלחם בישראל ולא הוצרך משה לבחור אנשים ולתפלה ולנשיאות כפיו לחולשתו, ובנה מזבח וקרא שמו ה' נסי (שמות יז טו) כי חשבה לנס גדול. ולכך אמר זה, כי הוא ראשית העמים ואחריתו יאבד יותר מכולם, כמו שאמר (שם פסוק יד) כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים. וכן ראשית שמנים (עמוס ו ו), המשובח שבהם שהוא נמנה ראשונה, וכן ראשית החרם (ש"א טו כא), לראש ולקצין (שופטים יא יא), בשמים ראש (שמות ל כג):

(כא - כב) וטעם וירא את הקיני - גם כן שראה את ארצם, כי עם עמלק היה יושב (ש"א טו ו). וישא משלו ויאמר - להם בדרך עצה, איתן מושבך ושים בסלע קנד - כלומר שים מושבך במקום איתן ובסלע קנד שתסור ותרד מתוך עמלק פן תספה עמו, ותשים בסלע איתן מושבך עם ישראל כמו שאמר (שופטים א טז) ובני קיני חותן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה וגו'. ואמר כי אם יהיה לבער קין - כלומר ואל תפחד בבואך בישראל, כי אם תהיה לבער עמהם כי כאשר יגלו את ישראל יבערו את הארץ מיושב, עד מתי אשור תשבך, לא ישבה אותך לעולם כי תגאל מידו עם ישראל, ואם תהיה עם עמלק תהי אחריתך עדי אובד עמהם. וכן עד מה ה' תאנף לנצח (תהלים עט ה). עד מה כבודי לכלימה (שם ד ג), כמו עד מתי. או שיבאו לגודל דבר, כגון מה אמולה לבתך (יחזקאל טז ל), מה אמך לביא (שם יט ב), כלומר עד מה יעלה ויגדל השבי אשר אשור תשבך, איננו נחשב לך כלום, כי לא תאבד כאשר היית אובד בעמלק. ולכן נשא משלו על אשור שיבא עת ארצו

גם הוא, ואין מי שינצל מיום ה' הגדול והנורא על כל העמים, שיבואו צים מיד כתים - והם הרומיים, וענו - את אשור - הנזכר, וענו עבר - שהם ישראל, לומר שיענו המגלים והגולים, וגם הוא - עם כתים, עדי אובד - בסוף: